

Energiaturvealan yrittäjien ahdinkoa lievitettävä

Turvealan yritykset, joita tuoreen Taloustutkimuksen selvityksen mukaan on yli 500, ovat tänä syksynä ajautuneet syöksykierteen omaiseen tilanteeseen ainakin energiaturpeen osalta.

■ Simo Jaakkola

Energiaturpeen tuotanto on parissa vuodessa alentunut noin 20 miljoonasta kuutiosta vajaaseen 7 miljoonaan kuutioon ja turveveron korotus vie loputkin kilpailukyvyistä. Ahdinko alan yrityksissä on kova ja nyt tarvitaan tappioi-

ta lieventäviä ja huoltovarmuutta parantavia toimia valtion taholta.

Harjoitettu energia- ja ilmasto- politiikka, turvetta vastaan käyty kampanjointi, päästöoikeuksien hinnan kohoaminen ja viimeisimpänä turveveron korotus ovat johtaneet tilanteeseen, jossa sadat turvealan yritykset ovat turvelii- ketoiminnan tulevaisuuden suhteen kuilun partaalla. Kysyntä on huvennut nopeasti ja hallituksen päättämä turveveron korotus vei turpeen kilpailukyyn ratkaisevasti puupolttoainetta huonommaksi. Kivihiileen vertaaminen tässä tilanteessa on turhaa. Koneyrittäjien näkökulmasta katsoen vaikuttaa siltä, että energiateollisuus alkoi varautua turpeen käytön vähenemiseen lisäämällä voimakkaasti energiapuun tuontia. Kotimaan energiapuun kauppa ja

korjuutilastot eivät osoita kasvua, mutta hakkeen tuontitilastot tukevat edellä mainittua kehitystä. Lisäksi ”kentän ääni” raportoi aktiivisesta puun tuonnista. Myös kuitupuuta näyttää ohjautuvan enenevässä määrin polttoon.

Energiapolitiikan sekä ilmasto- politiikan suuri linja eli meno kohti hiilineutraalisuutta on ollut tiedossa jo melko pitkään. Kuitenkin tavoitetasot merkittävästä päästövähennyksistä on sijoitettu vuosikymmenen päähän ja pidemmälle. Hallitusohjelmassa mainitaan vuosi 2030, jolloin turpeen käyttö pitäisi olla puolittunut. Hallitusohjelmassa tuodaan esille myös turpeen huoltovarmuusrooli. Jos näin olisi tapahtunut, olisi suurella koneyrittäjäjoukolla ollut aikaa sopeutua vuosikymmen toiminnan hiipumiseen.

Nyt liiketoiminnalta näyttää viedyin pohja pois lähes kertalaakista.

Energiaturpeen romahduksen hinta on kova

Turvealan yrityksiä on monenlaisia. Pienimmillään toiminta on ollut tuotantoaikaista aliurakointia turvetuotannossa. Yrittäjällä on ollut vetotraktori ja henkilö töissä suolla. Sitten on pääurakoitsijoita, joilla on traktorikaluston ohella muuta tarpeistoa tuotannon pyörittämiseksi. Osa turveyrityksistä on vastannut myös turpeen toimituksista käyttöpaikoille. Yrittäjät menettävät turvetuotannon laskiessa nopeasti tuotannon tuomat työtulot sekä liikevoiton. Heidän kalustonsa arvo laskee ja osa siitä muuttuu lähes nolla-arvoiseksi. Tuotannossa oleviin soihin on aikanaan investoitu paljon ra-

Eniten kokonaisvastuuta on niillä turvealan yrittäjillä, joilla on omat suot, traktorit ja turvetuotannon erikoiskalusto omistuksessaan sekä vastuu turpeen toimituksista käyttöpaikoille.

haa olettamana, että suo tuottaa kymmenien vuosien aikana tuottoa pääomalle. Nyt soita jää tuotantoelinkaarensa väliasemalle. Tuotanto katkeaa kuin kanan lento. Yrittäjälle tämä merkitsee, että hän joutuu tekemään tilinpäätöksessään alaskirjauksia, minkä lisäksi hänelle jää turvetuotantoa varten otettuja velkoja maksettavaksi.

Taloustutkimus selvitti turvetuotannon yritysten tappiot, kun energiaturvetuotanto vähenee 75 %. Lasku on karmea – yli 800 miljoonaa euroa arvonlaskuna ja saamatta jäävinä voitoina sekä kaikkiaan noin 3500 työpaikkaa välilliset työpaikatkin huomioituna. Velkojakin ennakoidaan jäävän satoja miljoonia euroja.

Oikeudenmukaisuutta kehiin

Turpeen käytön vähentämiseen on puheissa yhdistetty sanat oikeudenmukainen siirtymä. Oikeudenmukaisesta siirtymästä sanotaan mm. Pariisin ilmastositomuksessa seuraavaa:

”Oikeudenmukaisen siirtymän keskeisiä periaatteita ovat työntekijöiden oikeuksien kunnioittaminen –mukaan lukien työpaikkojen määrä ja laatu sekä toimeentulon turvaaminen. Oikeudenmukaisen ilmastopolitiikan valmistelun, seurannan ja arvioinnin on perustuttava työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulle, jotta kaikki osapuolet voivat olla sitoutuneita ilmastopolitiikkaan.”

Suomessa punnitaan nyt oikeudenmukaisen siirtymän periaatteita käytännössä turvealalla. Nyt jo voidaan sanoa, että oikeudenmukaisen siirtymän periaatteita

↑ Turpeen kysyntä ei ole heijastunut kotimaisen puun kysyntään ainakaan tilastojen valossa.

ei ole seurattu. Turveveropäätöstä ei olisi nyt nähdyllä tavalla pitänyt tehdä, jos olisi kannettu huolta siitä, että turvealan yrityksiä ei jätetä huolineen yksin. Energia- ja ilmastopolitiikalla on tähdätty mm. päästööikeuksien hinnan nousuun ja se näyttää tapahtuvan. Pelkästään tämän tavoiteltavan kehityksen takia olisi oikeudenmukaisen siirtymän nimissä pitänyt selvittää, miten ja missä turpeen käytön väheneminen vaikuttaa ja mieltä toimenpiteitä, joilla lievennetään turvetuotannon vähenemisestä aiheutuvia taloudellisia ja sosiaalisia haittoja. Viimeistään siinä vaiheessa, kun on nostettu turveveron korotus työpöydälle, olisi pitänyt muistaa oikeudenmukaisen siirtymän periaatteet. Ja ryhtyä toimeen turvealan yrittäjille ja turvemaakunnille koituvien haittojen minimoimiseksi. Nyt siihen ryhdyttiin oikeastaan poliittisesta pakosta, kun kenttä älähti kovaa.

Lisäksi turveveron korotusta suunniteltaessa olisi pitänyt samalla selvittää vaikutukset kaikkeen turpeen käyttöön ja edelleen tuotantoon. Näin olisi kyetty paremmin huomioimaan myös kasvu- ja kuiviketurpeiden merkitys ruoan kasvatukselle, muulle puutarhaliiketoiminnalle ja eläintenpidolle.

Jos oikeudenmukaista siirtymää olisi pidetty ohjenuorana politiikassa, tuskin olisi nähdyt kaltaiseen turveveropäätökseen päädytty tässä vaiheessa.

Nyt katse huoltovarmuuteen ja kompensatioihin

Tätä juttua kirjoitettaessa on ollut havaittavissa poliittista aktiivisuutta lieventää turvealalle ai-

heutumassa olevia suuria tappioita. Yrittäjille mieluisinta tietenkin olisi, jos voitaisiin peruuttaa lähtöruutuun ja antaa turvealan sopeutua markkinaehtoisesti tulevan vuosikymmenen haasteisiin. Mutta jos vaihdelaatikosta puuttuu pakki, niin silloin olisi tärkeää huolehtia turpeen huoltovarmuusroolista niin, että tuotannolle taataan tietty huoltovarmuustaso, jonka verran turvetta tuotetaan ja käytetään energiantuotannossa. Siihen voisi samalla kytkeä myös kasvu- ja kuiviketurpeen tuotannon edellytysten turvaamisen. Huoltovarmuustaso on joka tapauksessa useita miljoonia kuutiometrejä energiaturvetta vuodessa. Tässä työssä tarvittaisiin tietty määrä tuotantosoiota, yrittäjiä ja työntekijöitä. Näin tuotantokoneisto pysyisi ns. rasvattuna vuodesta toiseen. Nykyisessä tilanteessa tosiasiaa vaarannamme taikka heikennämme huoltovarmuutta.

Niille, joilta urakointi joka tapauksessa loppuu, tulisi kompensoida syntyvät tappiot – kaluston arvon pudotus, tuotantoalueiden arvon pudotus (= tulevaisuuden menetetty liikevoitto) sekä menetetty työtulo. Työtulojen osalta voitaisiin luoda esimerkiksi jonkinlainen sopeutumisraha / koulutautumisrahajärjestelmä.

Paljon on puhuttu EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahaston tuovan helpotusta turvealan yrityksille. Näin ei kuitenkaan ole. Rahasto keskittyy lähinnä alue-tason elinkeinojen monipuolistamiseen, mikä sinällään on hyvä asia, mutta se ei auta turveyrittäjiä akuutissa tilanteessa. Rahaston varoista on mahdollista saada investointitukea, mutta pitäisi löy-

tää toimiala, jossa ei jo valmiiksi olisi omalla rahalla investoineita toimijoita. Tuella kun ei pidä sotka jo olemassa olevia markkinoita. Niinpä investointituet esim. puunkorjuun, maarakennuksen, kuljetusalan ja haketuksen kalustoon eivät ole mahdollisia. Ja lisäksi pitäisi yritystalous olla tuen saannin edellyttämässä kunnossa.

Myös metsähake pulassa

Turpeen kilpailukyvyyn katoaminen turveveron korotuksen myötä saa energialaitokset siirtymään enenevässä määrin puupolttoaineeseen. Ja ainakin nyt siirtymisen näyttää tapahtuvan etenkin tuontia lisäämällä. Tästä on seurannut se, että kotimaisen metsähakkeen tuotanto on syystalvella 2020 kärsinyt kysynnän puutteesta. Talvikauden 2020–2021 haketusesongista näyttää tulevan sangen lyhyt. Näin turpeen ahdinko on saattanut jopa hieman yllättäen myös kotimaisen metsähakealan vaikeuksiin. Kotimaisen metsähakkeen kilpailukyky taikka hallittavuus näyttää olevan heikompi kuin tuontipuulla.

Suomalainen energiaan liittyvä politiikka on johtanut siihen, että kotimainen polttoainetuotanto on ajettu ongelmiin, polttoainetta hankitaan enenevässä määrin ulkomailta ja polttoaineketjun työpaikkoja on samalla siirretty ulkomaille. Tilalle emme ole saaneet Suomeen mitään korvaavaa. Sitäkin on ajan myötä tulossa, niin uskomme. Mutta uhraukset nyt ovat sangen kovia. Saanemme uhrauksistamme suuret kiitokset muulta maailmalta. ■

Kirjoittaja on Koneyrittäjien liiton varatoimitusjohtaja.

